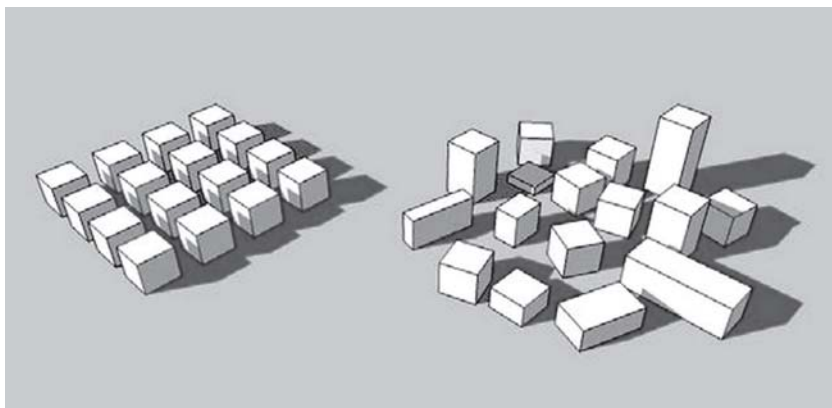

Rozróżnimy trzy podstawowe rodzaje uporządkowania:

- kardynalne - oparte na grupowaniu elementów o takich samych lub zbliżonych cechach kardynalnych (kształtach, rozmiarach i orientacji kierunkowej),
- relacyjne - oparte na relacjach przestrzennych między elementami,
- mieszane - oparte zarówno na grupowaniu, jak i relacjach.

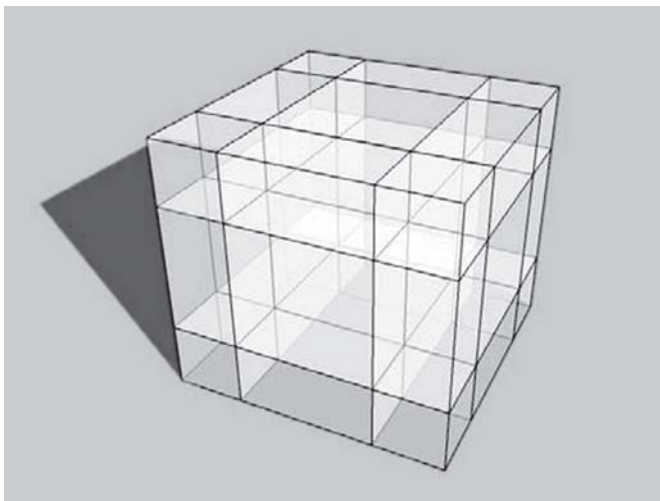

Ryc. 18. Uporządkowanie (po lewej) i brak uporządkowania (po prawej)

g) lokalizacja elementów w systemie

Cecha ta jest relacją między danym elementem a systemem przestrzennym jako całością, określającą miejsce tegoż elementu w całości układu. W celu określenia lokalizacji elementu w systemie wprowadzony został warstwowy układ o postaci siatki topograficznej 3D, określony jako model topograficzny układu przestrzennego. Siatka zawiera trzy warstwy poziome spiętrzone jedna nad drugą; warstwę dolną, środkową i górną przecinające się z warstwami pionowymi - przednią, środkową i tylną oraz lewą, środkową i prawą, co łącznie daje 27 segmentów. Każdy element składowy obiektu przestrzennego może być zlokalizowany w układzie przez określenie segmentu, w którym się znajduje. Elementy o znacznych rozmiarach względnych mogą zajmować kilka segmentów.

Pełny zestaw cech przestrzennych charakteryzujących dowolny obiekt architektoniczny (a także jego dowolny element składowy istotny dla całości) został ujęty w postaci pola morfologicznego. Zawiera ono wszystkie cechy kardynalne oraz składniowe, wraz z wszystkimi aspektami, modalnościami i precyzacjami. Ze wzglę-

Ryc. 19. Lokalizacja elementów w systemie (siatka topograficzna)

du na znaczną objętość (11 stron) nie może być tu przedstawiony, został natomiast pomieszczony w innej pracy⁷.

1.3.4. Pojęcie relacji przestrzennych

Przez relacje między elementami systemu przestrzennego rozumie się wzajemne **powiązania przestrzenne**, a nie sprzężenia, czyli wzajemne oddziaływania, współdziałania czy interakcje (jak w teorii systemów). Taki sposób rozumienia pojęcia „relacja przestrzenna” wynika m.in. z tego, że systemy przestrzenne obiektów architektonicznych zaliczone zostały do grupy systemów stabilnych i zamkniętych.

Zespół relacji przestrzennych między elementami oraz między elementami a całością określimy mianem **struktury przestrzennej** systemu (lub **zespołem relacji wewnętrznych**). Najważniejszą grupą relacji wewnętrznych systemu są te, które decydują o jego uporządkowaniu (**relacje porządkujące**) oraz te, które zapewniają jego całościowy charakter (**relacje integrujące**). Obydwie te grupy łącznie określają **organizację przestrzenną systemu**. Zespół relacji

⁷ Tamże.